

TERESZTENYE

Településképi Arculati Kézikönyv

2017

TERESZTENYE

Településképi Arculati Kézikönyv

2017

IMPRESSZUM

KONCEPCIÓ: Dobos Péter, települési főépítész

TERESZTENYE ÖNKORMÁNYZAT

3756Teresztenye, Petőfi út 18..

Telefon: 48/ 462-001; Polgármester: Brogli Attila korjegyzo@perkupa.hu

Települési főépítész: Dobos Péter

KÉSZÍTETTE: Boros Márk, Csonka Zsófia, Dobos Péter, Koleszár Krisztián

FOTÓ: Boros Márk, Csonka Zsófia, Csonka Sára, Dobos Péter, Koleszár Krisztián, Tóth Dávid Levente

A kiadványban felhasználásra kerültek a Próba Településképi Kézikönyvek egyes elemei, továbbá Koleszár Krisztián, Edelény és térsége (Budapest, CEBA Kiadó, 2004) c. művének részletei, a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum online fotógyűjteményének egyes képei, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság (www.anp.hu) és az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (www.teir.hu) egyes képei, valamint a Lechner Tudásközpont ábrái.

Készült Teresztenye község Önkormányzatának megbízásából, a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény rendelkezései szerint.

MINDEN JOG FENNTARTVA: Várdob Bt.

FELELŐS KIADÓ: Várdob Bt., Miskolc, 2017

Tartalom

Bevezetés	1
Teresztenye bemutatása	3
Örökségünk	5
Természeti örökség	8
Tájhasználat	10
Teresztenye építészeti karaktere	11
Építészeti ajánlások	12
Hagyományos falukép	13
Az épület nagysága, alaprajzi elrendezése	14
Beépítési mód, telepítés	14
Terepalakítás	15
Tetőforma- Tetőhajlásszög	15
Tetőhéjazat, eresz	16
Vakolatok, színhasználat	17
Kerítések	18
Meglévő épületek komfortosítása	20
Épületen megjelenő gépészeti és elektromos berendezések, felépítmények	20
Kertek	21
Növények	22
Tornácok	25
Ajtók, ablakok	26
Homlokzatok	27
Gazdasági épületek	29
Kutak	30
Falazati anyagok	31
Részletek	33
Mai példák	34
Parasztházak	35
Kockaházak	36
Új építés	37
Reklámhordozók	38
Műszaki berendezések	39
Utcák	40
Közterek	42
Mezőgazdasági terület	45
Külterületi egységek	46
Összegzés	48
TERESZTENYE KARAKTERTERÜLETEI	49

Bevezetés

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” Tamási Áron e jól ismert mondatából kiindulva érdemes azon elgondolkoznunk, mi teszi otthonunkká a települést ahol élünk, a házat, amelyben lakunk? Lakóközösség, családtagok, barátok, történetek, mesék, képek, formák, anyagok, hangok, ízek, illatok mind-mind hozzájárulnak ahhoz, hogy valahol otthon érezzük magunkat, elmondhassuk „földiek” vagyunk. Másként fogalmazva: ott vagyunk otthon, ahol harmóniában érezzük magunkat Istennel, embertársainkkal, az állat- és növényvilággal, az anyafölddel, és az abból kilakatott építet, tárgyi és szellemi örökséggel.

A magyar közgondolkodásban évszázadokon keresztül megkérdőjelezhetetlen érték volt a saját hagyományokkal bíró közösséghez való tartozás, amit a magyar nyelv helyhez kötődő fogalmakkal is kifejez: a megállapodott ember házas, gazda a birtokán. Szemben a sehonnaival, a gyűttmentel. A magyar falu évszázadokon át szervesen fejlődött, ha voltak is megrázkódtatások – török-tatárdúlás, háborúk, járványok –, a faluközösség újra éledt, hagyománya töretlen volt.

Ebben a folyamatban csak a II. világháború utáni időszak jelentett törést, ami végső soron a hagyomány teljes megtagadását jelenti. Az új társadalmi berendezkedés az ezer éves rendet igyekezett „végek eltörölni”. Az önálló gazdálkodás megszüntetése az erőszakos kollektivizálással, az ipari központokba történő költözés vagy jobb esetben ingázás, a központosított oktatási intézmények, a néphagyomány háttérbe szorítása, a hitélet megszüntetési kísérlete, mind-mind a falu életerejének derékba törését jelentette. Ezzel társult a hagyományos falukép teljes átalakítása, a helyi jellegzetességet felváltó, Soprontól–Záhonyig egyazon kaptafára épített kádárkocka, majd a 80-as évek falusi létformától idegen emeletes nagyházai, végül a 2000-es évek aktuális divathullámot követő, sem egymásra, sem a település hagyományára nem figyelő „önmegvalósító” építkezései.

Több mint egy emberöltőnek kellett eltelnie, míg rájöttünk, ez az irány rossz, falvaink nagy része életterlen, a kihalás szélére, végveszélybe került. *Napjainkban sok szó és politikai nyilatkozat hangzik el a falu, a vidék gazdasági, társadalmi felemelésének szükségességéről. Szándék és ígéretetek vannak a gazdasági támogatásra, a biztonságos élet megteremtésére, a hagyományok megbecsülésére.*

De vajon van-e remény arra, „*hogy a falu visszanyeri évezredek küldetését, ami a föld megtartása és megművelése; a falu visszaveszi nemzetmegtartó képességét, ami az ország számára népesedési és szellemi aranytartalék; és a falu újrateheríti hagyományait, ami egészséges közösségeket jelent a hit, az önérzet és az összetartozás érzésének újraépítésével*”? (kiemelt rész Istvánfi Gyula *A magyar falu építészeti hagyománya* c. röpiratából)

Bár az elmúlt 40+20 év tendenciáit negatívnak tételezzük, de nem tehetjük meg nem történté azt, nem mehetünk nosztalgiával vissza a „boldog aranykorba”, nem folytathatjuk ott, ahol az abba-maradt. Meg kell találnunk az egyensúlyt hagyományörzés és modernitás között, 60-70 év kimaradt szerves fejlődését kell rövid idő alatt bepótolnunk.

A feladat nehéz, de nem reménytelen. Helyenként már érződik annak szele, hogy a vidék újra felértékelődik, az urbanizáció iránya megfordulni látszik. Mely települések lesznek azok, akik a kor kihívására megfelelő választ tudnak adni, talpon maradnak, fejlődnek, és melyek, akik újkori „pusztafaluvá” vagy szlömösödő településsé válnak?

A Települési Arculati Kézikönyv a folyamatban talán jelentéktelen eszköz, de mégis az első lépés lehet arra, hogy egy település számot vessen múltjával, örökségével és lehetőségeivel, megfogalmazza jövőképét, kézbe vegye sorsának irányítását.

Bemutatja a települést, megismerteti értékeivel, majd ezek alapján olyan építészeti ajánlásokat fogalmaz meg, amelyek lehetővé teszik az építkezni szándékozók számára, hogy olyan házat építhessenek, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább. Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbbővül. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal is büszke lehessen rá építetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Teresztenye bemutatása

A Galyaság szívében fekvő volt Torna megyei kisközség, valójában a Galya-erdő nevű töbros karsztfennsík lábánál fakadó forrás mellett települt. A forrás mögött a Kinizsi-barlang rejtőzködik. Perkupától délre, a 27-es számú főútból nyugatra tartó, majd Szőlősdárdó és Égerszög között északra kiágazó alsóbbrendű úton közelíthető meg, vagy Rudabánya irányából, Kánó felől.

A település határa érinti az Aggteleki Nemzeti Park védett természeti területét, az említett forrásbarlang mellett további tízet tart számon az országos barlangkataszter. Mindegyikük – a Gömör–Tornai-karszt többi barlangjával együtt – 1995 decemberében fölkerült az UNESCO Világörökség jegyzékére.

A falu neve szláv eredetű, magyarul nádist jelent. A falu területét Kovácsi falu (a későbbi Égerszög) birtoktestéből hasították ki. Első okleveles említése is ekkori, 1272-ből származik, első birtokosai Kacsiki Mokud fiai: Gál, László és Gergely. Egy 1324. évi határjárásban olvashatunk először a teresztenyei bekötőút kis hídjáról, a ma is – nyilván többször átépítetten – meglévő Baksa-hídról. A 14. században kezdődhetett meg Teresztenye szőlőinek telepítése az Almás-tető déli lejtőin, ezzel létrehozva a falu – a későbbi évszázadokban is oly nevezetes – bortermelését. A 15. század elején már a Tekus ispántól leszármazott Szini család szerzett magának birtokrészt Teresztenyén, s ők telepítették a falu északi szomszédságában a rövid ideig létező falucskát, Domolaházát is.

A reformáció elsők között hódított tért Teresztenyén 1540-ben, azonban az 16. század közepén a falu már lakatlanul állt, s vélhetően egészen a 18. század elejéig volt pusztafalu. Ekkor református magyarok költöztek ide. Az 1730-as években a Török, a Csemniczky, a Bíró és a Dávid család lehettek a falu birtokosai. Az 1700-as években jó bora ismét keresett lett, azonban az 1800-as évek végi filoxérajárvány itt is tönkretette a szőlőültetvényeket. A 19. században a Szathmáry Király, Bíró, Huszár, Rakovszky, Kriston, Szentmiklóssy, Pletrik és Csörgő családok nemesi birtokához tartozott.

A tanácsrendszer fölállása után, 1950 és 1979 között Szőlősardó, 1979 és 1990 között Perkupa társközsége volt. A lakosság száma ezekben az időkben egyre feltartóztathatatlannabbul csökkent. 1990-ben önállóan alakított polgármesteri hivatalt, 2001-ig a szőlősardai körjegyzőség része volt, 2001-től az aggteleki körjegyzőséghez tartozott, majd a közös hivatalok alapításától Perkupához. Az 1990-es évektől fokozatosan üdülőfaluvá vált az évről-évre egyre inkább elnéptelenedő kisközség. Tiszta, rendezett környezete a nyugalmat kereső pihenni vágyók számára valódi célpont.

Örökségünk

Teresztenye természeti adottságai, történelmének sokszínűsége, mindenkori lakossága adja azt az identitást, ami épületei, közterületei szintjén is kifejeződik.

A település történelmi településmagja jellegzetes halmazfalu, központi részén a falu patakja egykor mocsaras-vizenyős lapályt képezhetett, erre utalhat a település 'nadas' értelmű neve is. Így a lakóházak a belvíztől védett helyre, a környező magasabb térszíneket jelentő lejtők peremére épültek, a templom is a Galya-erdő déli lejtőjére, a völgyre nézően települt. Miután szűk és gyorsan emelkedő telkek voltak csak foglalhatók a domborzat adottságait figyelembe véve, ezért a gazdasági épületeket utóbb a vizenyős (bizonyára kiszáritott) központi településrészen állították fel. A fakadó forrásvíz közelében egykor malmot is telepítettek, a régi malomház ma is áll.

Szőlősdaró mai épített környezetét (= a falu arculatát) alapvetően két történetileg kialakult, funkciójában is elkülönülő építészeti „réteg” ötvözete alkotja. Ezek:

1. A 18. század végére a mai formáját elnyert karakteres (köz-)épülete, a református templom.
2. Népi építészeti emlékek. Viszonylag nagy számú épület. Számos esetben az épületen felfedezhetők a későbbi átépítések nyomai, amik egyre komfortosabbá tették a paraszti sorban élő családok lakóépületeit. A településen jelentős a 20. század eleji épületek településképf-formáló hatása. A legújabb lakóházak a 20. század 30–40-es éveiből, valamint az elmúlt évtizedekből valók.

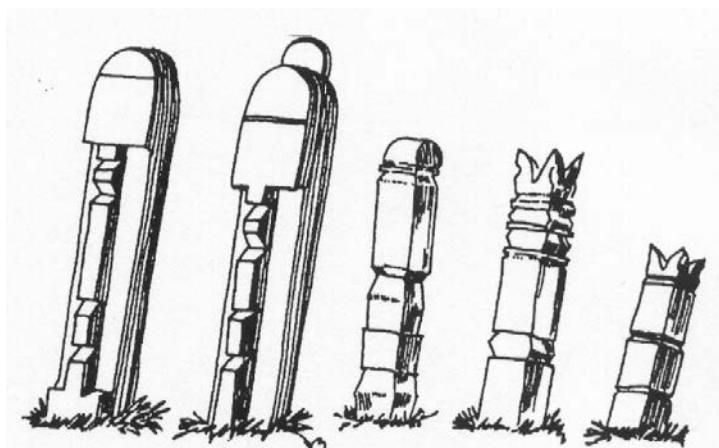
Teresztenyén két országos védettségű műemlék található: a református templom és a falu régi fejfás temetője.

A falu látványossága a már messziről is kivehető, kőfallal kerített műemlék református templom. Előző fatemploma 1764-ben épült szép kazettás mennyezetével, amelyből megmaradt 46 egész, 3 fél és 6 hiányos kazetta. Kazettafelirat szerint: „Padoltatott ez Isten háza 1761-dik esztenbe, Bíró János, Bíró Mihály idejekben, idősb Varró Gergely bíróságában, Sigó István egyházfiségában.” Ötvenhárom év alatt annyira elromlott ez a templom, hogy újat kellett helyette építeni. A jelenlegi templom késő barokk stílusban épült 1796–97-ben nyugat-keleti tengellyel a déli oldal közepéhez simuló, alsó részén kőtoronnyal, melyen fa toronysisak van, magassága 14 méter. A 8 x 16 méteres belső térben 220 ülőhely van, szürkére festett, kazettás jellegű famennyezete egyidős a templommal. A 100 kg-os harangját Burger Lőrincz öntötte 1839-ben Dobsinán. Az 1764-es mennyezet alkotóiban a két jolsvai Contra nevű asztalost kell látnunk. A figurális díszű kazetták közül találunk osztrák kétféjű sast, szőlőt dézsmáló seregélyeket, angyalt, Holdat, Napot és csillagokat. Uralkodó az egyszerű, stilizálatlan tulipán és a négyszirmú rózsza. Ezek a mára restaurált kazetták még a gömöri festőasztalosok korábbi korszakához tartoznak, azaz a későbbi medalionos díszítésűeket megelőző, reneszánsz mintákat idéző díszítést mutatnak.

A 2013-ban műemlékké nyilvánított temetője napjaikban a Galyaságban a leghívebben őrzi a régi fejfás temetők jellegzetességeit. A kevés számú kősíremlék mellett az emberarcú, szinte bálványának ható fejfák sora sajátos, méltóságot parancsoló hangulatot áraszt. Itt különösen igaz a Galyaság temetőit kutató Kunt Ernő gondolata: „Az elmúlás szobrai ezek a lét és a nemlét határán emelkedő faoszlopok.” Ezt az antropomorf fejfátípust Ostváth Sámuel helyi fejfafaragóhoz és követőikhez köthetjük. Szinte az egész temetőben csak ezeket a fejfákat találjuk. A fejfák szövegét a szemöldökvonal feletti homlokrészre „írták”, a női fejfák annyiban különböznek a férfiakétól, hogy a lekerekített fejrész egyfajta kontyot kapott. A korábbi fejfák inkább a Szőlősardóból ismert formákhoz hasonlítanak.

Természeti örökség

Teresztenye esetében a természetvédelem meghatározó jelentőséggel bír, a védelem azonban nem csak a nemzeti parki védettségéből áll. A település közigazgatási területét érintő védettségek a következő táblázatban láthatók.

Aggteleki Nemzeti Park lehatárolása

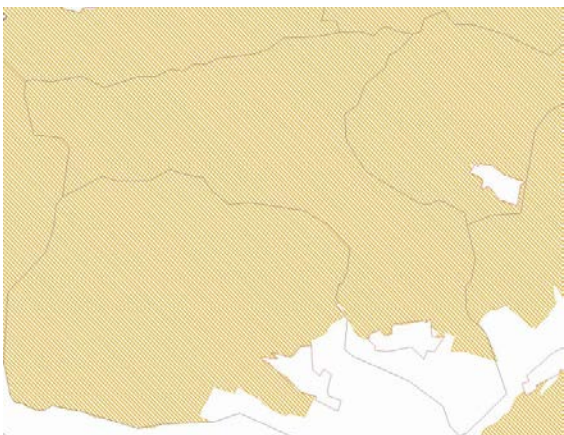
Ex lege védett láp elhelyezkedése

Tájlépvédelmi övezet lehatárolása

Ökológiai hálózat lehatárolása

Natura 2000 terület lehatárolása

Natura 2000 madárvédelmi terület lehatárolása

A település közigazgatási területén található ex lege védett láp fennmaradása a helyes tájgazdálkodáson múlik. A lápos terület egy érzékeny indikátora a tájban zajló folyamatoknak, megőrzése kiemelt szempont.

Natura 2000, európai szintű védettség érinti a település jelentős részét, mely elsősorban az élőhelyeket védi, ezzel a védett vagy értékes fajok otthonát, nemzetközileg értékes vizes élőhelyeket (Ramsari területek hasonló értékeket védenek) és önmagukat a fajokat is őrzi. A védettség kihat a gazdálkodás intenzitására, az alkalmazható módszerek és anyagok típusára.

A települést ölelő táj tájképvédelmi övezet része, ezért nem csak a zoológiai és botanikai értékek miatt szükséges a külterületi részek védelme, de tájésztétikai okok miatt is. Érték a kopár sziklás felszín a száraz gyepekkel és a kanyargó patakokat követő égerliget is.

A Világörökség részét képező felszín alatti világ legjelentősebb képviselője a 25 km összhosszúságú Baradla-Domica barlangrendszer, melynek 5,3 km-es szakasza a Domica-barlang, Szlovákiában található. A több bejárattal nyíló Baradla nemcsak a térségnek, de hazánknak is legkiemelkedőbb – legrégebben kutatott, legismertebb, képződményekben leggazdagabb – barlangtani értéke, amely a múlt században a világ második, 1965-ben a nyolcadik, 1969-ben a tizennegyedik, 1973-ban a huszadik leghosszabb

Az Aggteleki Nemzeti Park

Tájhasználat

A táj egy érzékeny egyensúlyi állapot megtestesülése, melynek jövője a mi kezünkben van. A települést körülvevő táj az évszázados művelés során létrejött szokások, viszonyok, kulturális és természeti értékek együttesét őrzi és tükrözi. A XXI. században látható tájhasználat egy pillanatkép, melynek megőrzése kiemelt feladat, ennek eszköze pedig a tájvédelem.

A tájvédelmet helyi és nemzetközi szabályozásokkal lehet a helyes mederben tartani. Az egyik a bioszféra-rezervátumok világhálózata, mely létrehozásának célja a hogy előmozdítsa és bemutassa az ember és a bioszféra között létrejövő kiegyensúlyozott kapcsolatot. Annak érdekében, hogy prezentálják az ökológiai rendszer sokszínűségét, a rezervátumok magukba foglalják a szárazföldi, a vízparti és a tengeri ökoszisztéma területeit.

A település környéki mozaikos szerkezetű terület fajgazdagsága és egyedi szépsége a természetvédelmi kezelési tervek alapján, a művelési ágaknak megfelelő használattal őrizhető meg. A gazdálkodás területei, a települések lakóterülete valamint a sérülékeny sziklagyepek és vizes élőhelyek, vagy a nádasok, gyepterületek, erdők más-más hagyományt őriznek, megőrzésük eltérő kezelést kíván. Védett területeken a művelési ágak arányának és az épületek sűrűségének megőrzése, a történeti tájrendszerhez igazodó használat és fejlesztés különösen hangsúlyos elvárás

Egy táj védetté nyilvánításának célja a táj jellegének megőrzése, természeti értékeinek a felszíni és felszín alatti vizek és vízkészleteknek, és vízgyűjtőinek, az érintett területek erdeinek, termőtalajának és más megújuló természeti erőforrásainak védelme, és a természetszerű gazdálkodási módok elterjesztése révén a vízminőség javítása. E cél a természeti területek élőhelyi adottságainak, természetes terepviszonyainak, vízháztartásának, növénytakarásainak megőrzése esetén teljesül, a történetileg kialakult, racionális tájhasználat, művelési módok fenntartásával. Meg kell akadályozni a települések összenövését, a mezsgyék megszűnését. Erre kell törekedni a következő évek, évtizedek során is, hogy ez az érzékeny védelmi rendszer hibátlanul működhessen tovább.

Teresztenye építészeti karaktere

Teresztenye településtípusa zsákfalu, völgyoldalba húzódó halmazos szerkezet, központi térséggel, körútszerű feltáró utcákkal. A szabálytalan telkeken lakóház és nagyméretű csűrök voltak jellemzőek.

Hagyományos lakóépület-típusa a kontyolt vagy füstlukas (alulkontyolt) tetejű oldaltornácos ház.

A település különös értéke, hogy a 20. század második felének általános faluképi átalakulása – a kockaházak és nagyházak nagyarányú megjelenése – itt nem következett be. (a faluban fellelhető ilyen jellegű épületek nem új építések, hanem az egymenetes, hosszanti alaprajzi elrendezés kibővítései) ezért a településképi egységes képet mutat. Ennek oka lehet a település zsákfalu jellege, az építkezni vágyó fiatalok inkább elköltöztek, valamint a lakóépületek turisztikai hasznosításának viszonylag korai felismerése. Ezért egész falut építészeti örökség védelmére javasolt területként szükséges kezelni.

A település egyediségét adja, hogy a halmazos szerkezet miatt a fésűs beépítés nem szigorú nadrágszíjparcellákat jelent, hanem szabálytalan, szélesebb telkeket, ami a telekhasználat szempontjából kedvezőbb.

A halmazos szerkezet teresztenyei egyedisége abban mutatkozott meg, hogy a központi térség a forrás által táplált vizenyős rét volt. Ennek peremére épültek a gazdasági épületek, egyfajta csűröskert alakult ki itt. De az a fajta szabályosság, ami a telekosztásnak megfelelően az utcafronti részen a lakóházat, mögötte a keresztcsűrűt jelentené, soha nem volt itt jellemző. A központi rét megléte mellett a telkek mérete, a domborzat sem engedte meg ennek létrejöttét.

Építészeti ajánlások

„Jó itt. Nincs más,
csak a kis ház.
Kint csönd és fény.
Bent te meg én.”

Szabó Lőrinc

Az ajánlások kiterjednek minden olyan elemre, ami a településen járva befolyásolja az összképet. Legyen az kerítés, előkert, alkalmazott növények, tornácok, tetődíszek, ajtók, ablakok vagy egyéb díszítő részletek. Mutatunk szakmai szempontból néhány jó példát, ami a későbbi felújításoknál mintául szolgálhat.

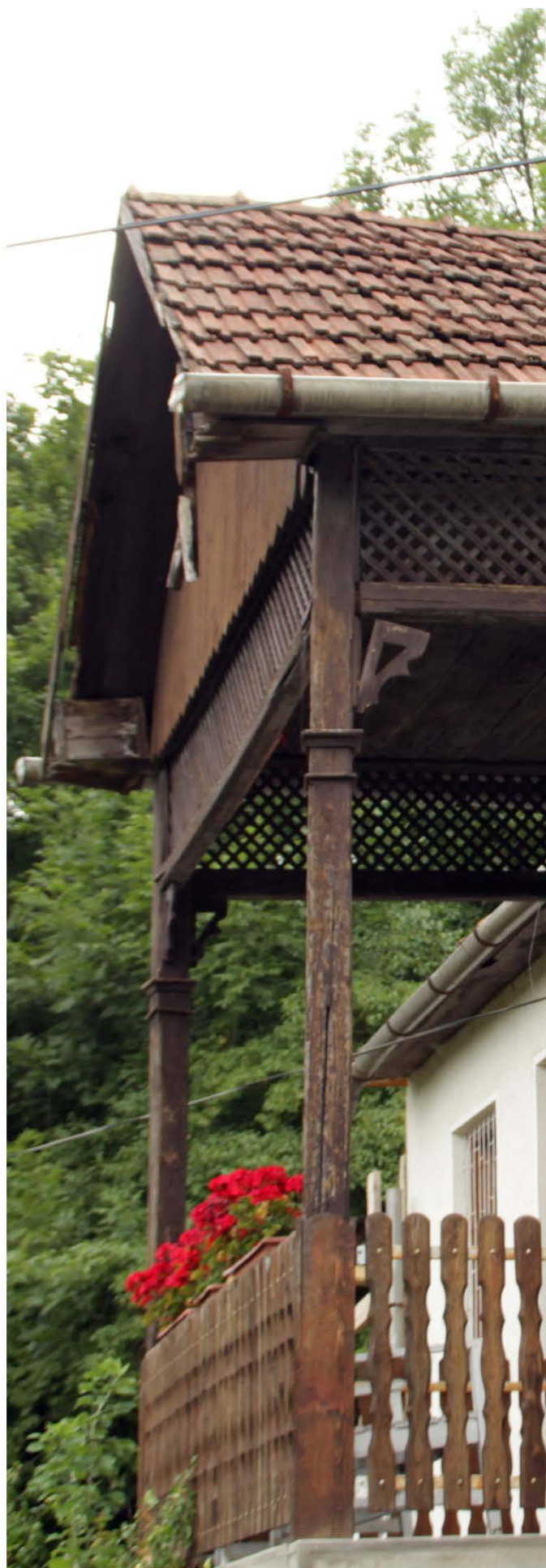

Hagyományos falukép

A falu szerkezetét, építészeti karakterét tiszteletben tartva e településen elvárás a meglévő településképhez való igazodás, ami elsősorban az új építések léptékét(méretét), a beépítési módot, a tömegalakítását, másodsorban az anyaghasználatot és a részletformálást jelenti.

Teresztenyén a tető általános hajlásszöge 25 és 35 fok közé tehető. Az egység mellett ennek rejtett szándéka egyfajta gesztus a szomszéd felé azzal, hogy nem árnyékolja le a kertjét, ugyanakkor gazdaságosan kialakított tetőteret hozhatunk létre.

Tető képében a kontyos, illetve az utca felé fordult oromzatos kontytető tesz eleget az alkalmazkodásnak. Utcára párhuzamos tetőgerincet csak akkor szabad építeni, ha ezt a szomszédos házak is indokolják. Keresztirányban megtört, belső épületszárny építése csakis kellően széles udvaroknál alkalmazható. Ennek további feltétele, hogy a kertet, illetve az udvart ne határolja el egymástól. A kerítés általában közepes mértékben átlátható udvarokat hagy a kíváncsi szemeknek, így közölve mind a nyitottság és zárkózottság igényét. Az imént felsorolt szempontok harmóniájára a jövőbeni beépítések során is érdemes odafigyelni, hiszen a hagyomány őrzése az apró részletekre való odafigyelésen alapszik.

Az épület nagysága, alaprajzi elrendezése

Teresztenyén a házak magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek utcaképébe. Emeletes épület nem javasolt, legfeljebb tetőtér-beépítéses.

Az épületek utcafronti szélessége se legyen nagyobb, mint a hagyományos szomszédos épületeké, legfeljebb 10–15%-kal, (ilyen méretnövekedési lépcsők voltak régebben is.) Ez azt jelenti hogy a hagyományosan jellemzően 5–6 méter utcai traktus szélesség felmehet 7–7,5 m-ig. Ha az elhelyezni kívánt funkciók miatt szükséges a nagyobb épületszélesség, az inkább az épület hátsó részén legyen, ami az utca felőli látványban kevésbé zavaró.

Az épületek alaprajzi szerkesztését illetően javasolt az egymenes, hosszanti alaprajzi elrendezés, lineárisan sorolt helyiségekkel. A hosszúház elleni érv, hogy keskenységébe nem férnek be a korszerű kényelmi berendezések (fürdő, wc, ruhatár stb.). Ha a lakáshasználatban is követni akarjuk a hagyományt, akkor középen a konyha legyen, „ahol az asszony intézi a család dolgait”. Ebből a központi térségből nyithatók a lakoszobák, esetleg padlástér-beépítés. Az új, különleges rendeltetések helye – nagy terasz, műhely, műterem – hátul legyen, ahol elegendő hely van, ott ahol a hagyományos elrendezésben az istálló volt. A gépkocsitároló is inkább a telek hátsó részébe kerüljön, semmiképpen ne az utcáról behajtható pincszinten.

A 20. század elejétől, főként a módosabb családokra jellemző, hogy a házat az utcai oldalon derékszögben, „vinkellyel” toldják meg, ezzel még egy lakoszobát alakítanak ki. Egy-egy épület esetén elfogadható ez a megoldás is, azonban nem kívánatos, hogy ez általános legyen, főleg ott ahol ez az értékes utcai homlokzat és tetőforma visszabontását jelenti.

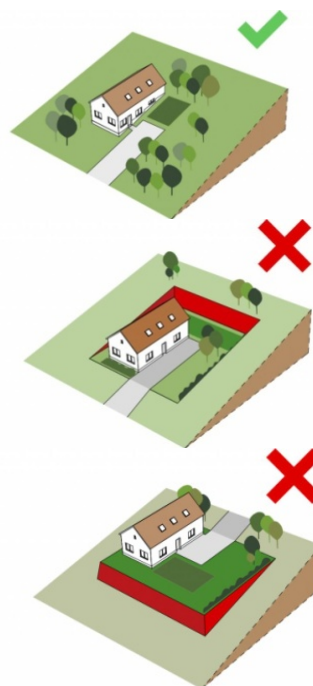
Beépítési mód, telepítés

A településre jellemző az oldalhatáros (fésűs) beépítés, előkerttel vagy előkert nélkül. Az oldalhatáron álló lakóház hagyományosan istállóval folytatódik, amihez további kisebb állattartási és tároló épületek kapcsolódhatnak, előzővel összeépítve vagy különállóan. A lakóházzal átellenes oldalon a szigetszerűen előfordulhatnak kisebb tároló, állattartó vagy egyéb épületek. (udvari kemence, kútház)

Az udvareltrendezés jellegzetesen keresztcsűrös, ami hazánkban északi, északkeleti sajátosság. Mint neve is mutatja, a lakóházra merőlegesen, „keresztben” áll az udvart lezáró csűr. A csűr mögött a kert kezdődik.

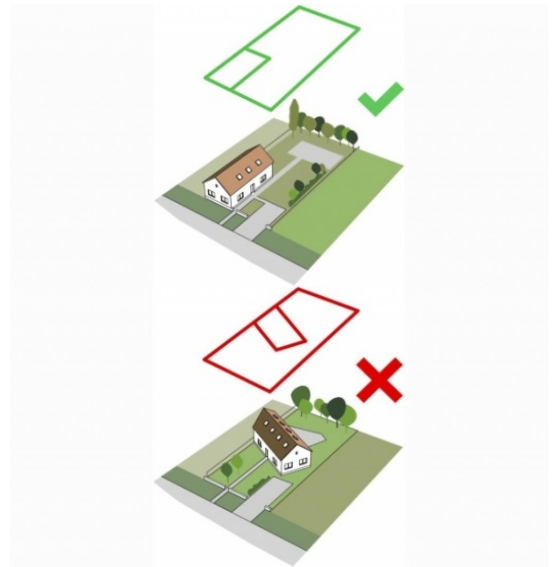
Keskenyebb telekszélesség esetén a keresztcsűrök majdnem a telek teljes szélességét lefedik, a szomszédos csűrök láncolatot alkotnak. Ma már sajnos a csűrök csak részben maradtak meg.

A falukép kialakításában a legszembeötlőbb az utcabeépítettség, azaz hogy a lakóházak az utcához viszonyítva miként helyezkednek el. Teresztényére jellemző az előkertes beépítés, ahol az épületek többé-kevésbé merőlegesek az útra, az út (a kerítés) és a ház közé kisebb előkert szorul.

Terepalakítás

Teresztenye dombos, ezért a családi házak építésénél lejtős telekre kell számítani. Nem elfogadható az épület földbevájása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható. Nem elfogadható továbbá a ház teljes kiemelése sem, mivel így a ház feltűnő platóra kerül, kiemelkedik szomszédjai közül. Jó megoldás a terepalakításnál a családi ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek, kevesebb földet kell megmozgatni. Kiváló megoldás továbbá, ha az épület eleve terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó, a földmunka minimális. Erre a meglévő épületeknél is számtalan példát látunk, az épület utcai része alápincézett.

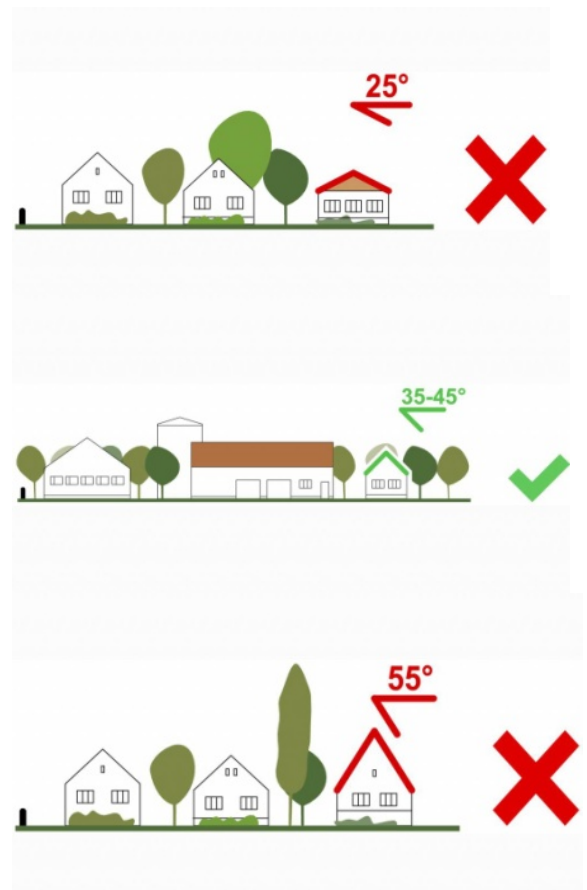

Tetőforma- Tetőhajlásszög

Teresztenyén az épületek legtöbbször tetőformája: füstlukas (alulkontyolt), kisebb részben kontyolt, de előfordul oromfalas és felülkontyolt tetőforma is. A nyeregtető az épületvégen jellemzően oromfalas. Előfordul, hogy az épületet az oldalkert felé rizalit-szerű bejárattal bővítik, ekkor nyeregtetős tetőidom csatlakozik merőlegesen a fő tetőidomhoz. A tetőn nincsenek felépítmények, esetleg egy padlás-szénabedobó.

A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű, így új építésekénél is kerülni kell az összetett tetőidomokat. Felújításoknál, átalakításoknál meg kell őrizni az eredeti tetőformát.

Teresztenye hagyományos településrészén a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos. (35–40 fok között) A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek az utcaképhez.

Tetőhéjazat, eresz

Teresztenye épületeire a cserépfedés jellemző, mind a lakó mind a melléképületeken. kisebb arányban fordul elő elemes palafedés, (franciafedés) még kisebb arányban hullámpala.

Tetőfelújításoknál és új építéseknel leginkább cserépfedés használata java szegélycserép javasolt. A méltósággal öregedő cserépfedés nagyszerű látványt nyújt, ezért javasoljuk a bontott és átválogatott, megtisztított cserép újrahasznosítását. Ha lakóépületre már nem alkalmazható, a melléképületen még megfelelő lehet.

Ha új cserepet veszünk, az lehetőleg a régihez hasonló mintázatú legyen: hódfarkú, íves vágású, illetve szalagcserepek.

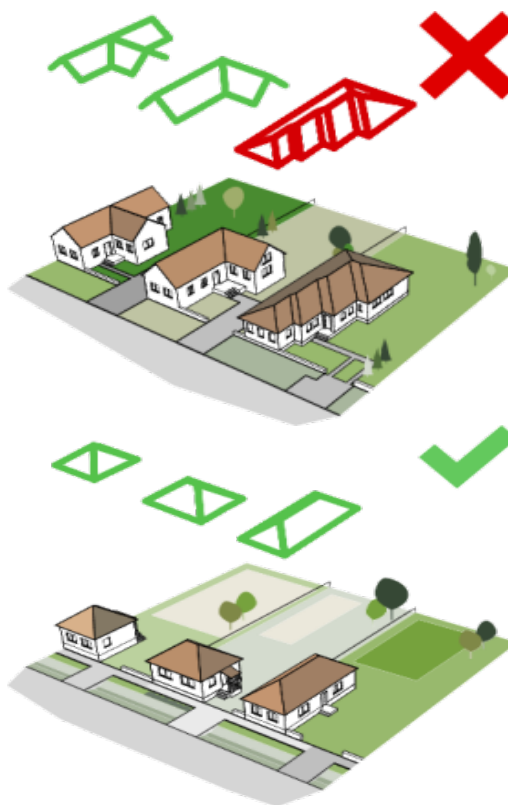
Oromzatos tetőnél sem javasolt a szegélycserép elem alkalmazása, az oromlezárás oromdeszkás vagy habarcsos kiképzésű falazott legyen.

A tetőn lévő bádogos szerkezetek - oromszegély, kéményszegély – filigrán kilapításúak legyenek, – lehetőleg ne legyenek láthatóak.

Az elemes palafedés ma már ritkán alkalmazott, egyes fajtái azbeszttartalmuk miatt egészségre károsak.

Hullámpala, cserepes lemez, műanyag hullámlemez, polikarbonát fedések használata nem javasolt.

Meglévő házak utólagos hőszigetelése nem javasolt, legfeljebb hőszigetelő vakolatrendszerrel, a vakolatdíszek utólagos helyreállításával.

Vakolatok, színhasználat

A falakat kevés kivételtől (olykor a vakoldal, végfal) eltekintve az épületen mindig bevakolták vagy sártapasztást alkalmaztak. A falazaton lévő vakolat, mészhabarc s anyaga Teresztenye homok vagy helyben fejtett kőzetliszt, a tapasztásé agyag, agyagos föld. A fal végül meszelést kapott.

Teresztenye épületeinek színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat, jellemzők a pasztellszínek, a „föld” színek. Nem jellemzők azok az élénk színek, amik a természetben sem fordulnak elő.

Teresztenyén a mai napig fellelhetők a homlokzati vakolatdíszek szép példái. Gyakori a nyílások keretelése, alatta könyöklőpárkány, fölötté szemöldökpárkány, vakolatpilaszterek (oszloputánzatok), kváderezés (téglautánzatú vakolatdísz). Előfordulnak ornamentális vagy geometrikus formákat felvonultató vakolathímek, évszámok. Épület felújításoknál javasoljuk a hagyományos sártapasztás vagy mészvakolat használatát. Gyakran elkövetett hiba, hogy a régi falazatokra cementes vakolat kerül, ami lezárja a falazat „légzését”, ami aztán előbb utóbb tönkremegy, leválik.

A színezés lehetőleg illeszkedjen a település meglévő színvilágához. Kerülni kell a feltűnő, élénk színű, vagy túl sok színt felvonultató színezést. Egy épületen legfeljebb három szín használata javasolt.

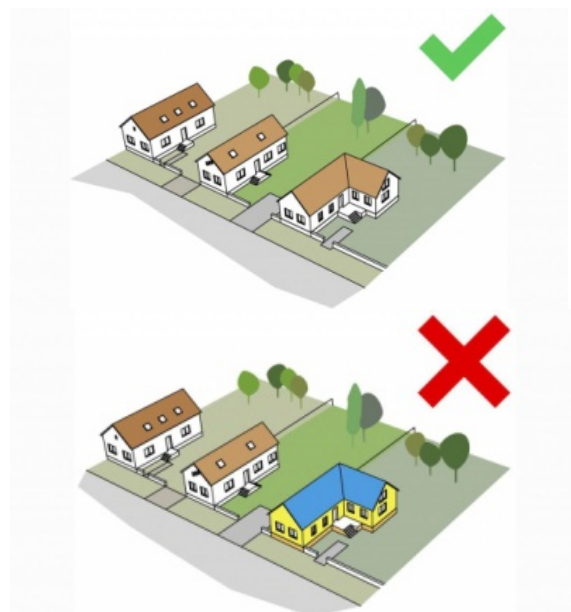
Festésként kizárólag a meszelés a megengedhető, ez nemcsak esztétikai kívánalom, hanem a páraáteresztést is biztosítja. Diszperziós műfestékek használata kerülendő.

Az épületek utólagos hőszigetelése nem javasolt, régi épületeknél semmiképp. Új épületek esetében célszerű olyan falazóelem vastagságot választani, mai rátét polisztirol vagy kőzetgyapot nélkül is megfelel a hőtechnikai előírásoknak.

Az egykori vakolatdíszeket helyre kell állítani. Ehhez mészhabarc s a megfelelő (1 térfogatrész mészpép és 3 térfogatrész száraz, 2 mm-es homok).

Új épületek esetében a régi díszítőelemek használatával óvatosan kell bánni. Sok esetben előfordul a díszítő motívumok bár egy az egyben a régiek másolatai, elhelyezésük, arányrendszerük hibás így az összkép kedvezőtlen. A kivitelezés előtt érdemes megfelelő részletezettségű tervet készíteni, szakember bevonásával.

Mindenképpen kerülni kell az előre gyártott polisztirol díszítőelemeket, mivel ezek sem stílusukban, sem minőségükben nem illenek a hagyományos faluképhe.

Kerítések

Ha ránézünk egy utcára, a házak mellett a legmeghatározóbb elem a kerítés, mert nagy felületen tudja gazdagítani az utcaképet. Teresztyén még ma is fellelhetők archaikus anyagú és formavilágú kerítések és kapuzatok, amik az új építésnél is mintául szolgálhatnak.

A kerítések anyaga kő fa vagy fém, illetve ezek kombinációja.

A kő kerítések általában sárba rakottak vakolás nélkül, vagy egyszerű vakolással (kanálfröccs-vakolással). Nagyon szépek – és hasznosak – azok a kőkerítések, amik egyben támfalként is funkcionálnak.

A településen egyértelműen a fa kerítések a dominánsak, abból is a vékony léckerítés fordul elő leggyakrabban, színben a natúr fa, sötétbarna, kék, fehér és szürke jelenik meg. Kiegészítő elemeken ezek kombinációja, illetve a piros szín látható.

A kerítések leglátványosabb eleme a nagy- és a kiskapu. A nagykapu deszkázatos, lehet két- vagy egyszárnyú, borításos. A kiskapuk között szép számmal találunk fedeles ácsolt keretűeket. Ismerünk vésett-faragott díszítésű kapufélfát is a területről.

Már a II. világháború előtt terjedőben volt a drótfonatos kerítés és a kovácsoltvas kerítés, aminek szép példái láthatók Teresztyén.

Felújításnál javasolt a meglévő kerítések megtartása

Teresztye hagyományos részein az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem állátható megoldások nem elfogadhatóak.

A keményfából készült léckerítéseknél érdemes odafigyelni a lecek fejének kialakítására: általában hátracsapták és hegyezték azokat. A léceket a tartófára, a rígelre szögezték, szemből a szögezést takaródeszkával borították. A léckerítés mezőit gyakran meszelt kő- vagy téglaszlopok közé tették, a kerítéseknek lábazatuk is lehetett. A kőoszlopok lezárásául lépcsőzetesen rakott téglagúlat használtak.

A kerítések leglátványosabb eleme a nagy- és a kiskapu. A nagykapu deszkázatos, lehet két- vagy egyszárnyú, borításos. A kiskapuk között szép számmal találunk fedeles ácsolt keretűeket. Ismerünk vésett-faragott díszítésű kapufélfát is a területről. A kapuk vasalásait és zárait a kovácsok készítették.

A faanyagot általában karbollal tartósították, míg a vaskerítést zöld olajfestékekkel mázolták.

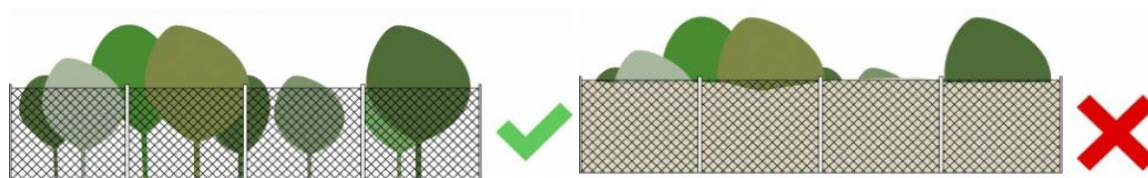
A kerítések előtt járda húzódott, már a II. világháborút megelőzően lehetett betonból vagy nagyméretű lapos kövekből kirakott.

A faluban léckerítés, léckerítés kő lábazattal, kovácsoltvas kerítés elem kő lábazattal és pillérrel, alacsony terméskő fal, illetve fa vagy vékony elemekből álló kovácsoltvas kapu alkalmazása ajánlott, amin keresztül látszanak a szépen rendben tartott kertek, az udvarok és a melléképületek. Teljesen zárt kerítés, kapu alkalmazása nem javasolt.

Éppen ezért a hagyományos anyagok és színek alkalmazása javasolt. Nem véletlenül alakult ki az a forma és ritmus, amit ma is láthatunk eredeti, vagy adaptált formában. A régi mesterek tudták milyen anyagot, színt és arányt kell alkalmazni.

Teresztenye település hagyományos részein az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak.

A falut szemlélve léckerítést, illetve beton, vagy kőlabazattal épült kovácsolt kerítéseket találunk. Érdeemes a meglévő, szép példákat megfigyelni, s ezek alapján a faluképbe illeszkedő kerítést tervezni. A teljesen átláthatatlan, tömör utcai kerítés kerülendő. Bár az oldalsó és hátsó kerítések rejtettebbek, mégis érdemes anyagukat, zártságukat átgondolni. Célszerű szem előtt tartani, hogy ezen a vidéken hagyományosan léckerítés választotta el a portákat, majd a 70–80-as évektől fokozatosan teret hódított a fa, vagy betonoszlopokra feszített drótháló.

Meglévő épületek komfortosítása

Egy 70–80 évvel ezelőtt épült ház átalakítása a mai igényeknek nehéz feladat, de nem lehetetlen.

Az egymenetes, hosszanti elrendezésben nehezen alakítható ki korszerű alaprajz. Segíthet, ha a tornác egy része vagy a kiugró tornácrizalit beépítésre kerül, beüvegezéssel, mellvéd falfalazással. Az épület hátsó kert felőli vége lehet nagyobb arányban üvegezett, folytatódhat ugyanazon tetőidom alatti fedett-nyitott teraszban.

A vizes technológiák a hagyományos szerkezetű régi házakban ugyancsak gondos elválasztást igényelnek. Egy fürdőszoba beépítése például régi vályogtégla, kő, fafalazatú házban „kabinelv” szerint – légréteges, vízzáró szerkezeti egységben történhet. A korszerű, egybeépített műanyag falú kabinok (WC, fürdő) behelyezése kitűnően bevált bármilyen régi szerkezetű épület esetén, nyugati országokban általános megoldás.

A 20. század elejétől, főként a módosabb családokra jellemző, hogy a házat az utcai oldalon derékszögben, „vinkellyel” toldják meg, ezzel még egy lakószobát alakítanak ki. Egy-egy épület esetén elfogadható ez a megoldás is, azonban nem kívánatos, hogy ez általános legyen, főleg ott, ahol ez az értékes utcai homlokzat és tetőforma visszabontását jelenti.

Alaprajzi területnövekményt padlástér beépítéssel is el lehet érni. Fontos, hogy a tetőidomot ne uralkodó sorolt tetőfelépítmények. Az egykori istállóajtó fölötti padlásbedobóból kiváló tetőablak alakítható ki. Több helyen elterjedt megoldás, hogy a füstlikas tető átépített oromfalán a deszkázat hézagos, ami mögött lévő síkban helyezik el az üvegezett ablakot.

A hátsókert felé eső oromfal, hasonlóan a földszinhez, nagyobb üvegfelület elhelyezésére alkalmas. Ha szükséges még tető bevilágító, inkább tetősík ablakot használjunk, de csak egyet-egy tetőfelületenként.

Új építésű házak formálásánál javasolt a helyi motívumok, szerkezetek, jellemző építőanyagok használata – többek között ez is a célja jelen Arculati Kézikönyvnek –, azonban az fejlődés nem állhat meg, egy-egy új építészeti elem, modern formálás is feltűnhet az új épületeken. Azonban fontos, az új házak ne minden elemükben akarjanak mások lenni, az illeszkedés legyen a fő szempont.

Épületen megjelenő gépészeti és elektromos berendezések, felépítmények

Elvitathatatlan igénye a mai kor emberének a komfortos életforma, ami bizonyos épületen megjelenő gépészeti és elektromos berendezések, felépítmények telepítését vonja maga után: antenna, szerelt kémény, riasztó berendezés, napelem, napkollektor stb. Amennyire lehet ezeket úgy kell elhelyezni, hogy az utcaképet ne befolyásolják, inkább a hátsó kert felé, vagy a melléképületekre. Ha beépítésük elkerülhetetlenek, lehetőleg ne az épület kiemelt pontjára kerüljenek. A napelemeket ne szórطان helyezzük el, hanem egy blokkban lehetőleg egy teljes tető felületet fedjenek le.

A szerelt kéményeket lehetőleg a régi kéménybe húzzuk be, vagy kapjanak falazott köpenyt.

Kertek

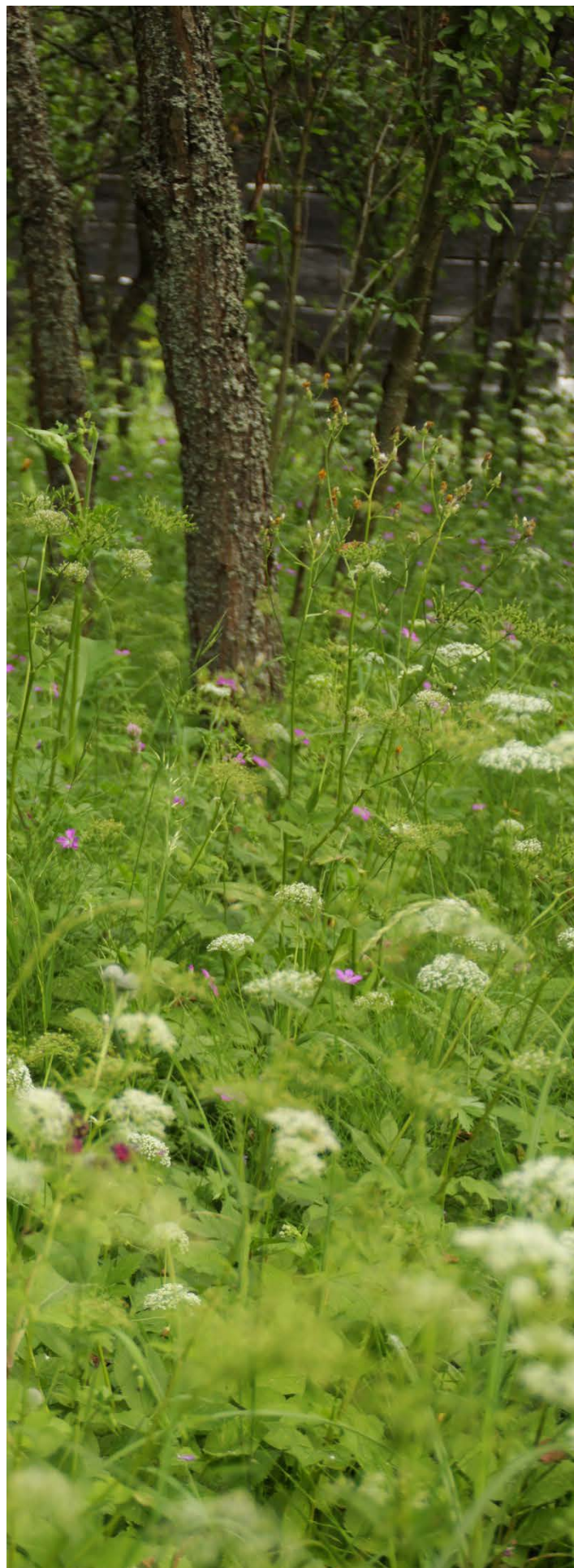
A rendben tartott kertek a falu ékei lehetnek, főleg, ha a gazda gondossága az előkertben is megmutatkozik. Több szép kertet és kertrészletet találhatunk Teresztyén. A gondozott kertek egy ápoltt, élettel teli faluképet adnak, mert a kert az élet tere és a hagyományos falusi porta része. Nincs parasztház kert nélkül.

„Minden kertképzetünk gyökere a paradicsomi kert”

Szűcs Gábor

Ha az épület szempontjából nézzük a képet, akkor képzeljünk el telket csak épülettel és kerítéssel rajta. Meztelen! Ha ugyan ezt a házat előkerttel, bokrokkal, szépen rendben tartott gyeppel és fákkal képzeljük el, sokkal vonzóbb és élhetőbb együttest látunk. Összetartozik a zöld és az épített környezet, egymás kiegészítve adnak egy egészet.

Az előkertben a színek megjelenése, az épület előtt a bátor forma-használat, és alacsony, maximum 1 méter magas növények a hátsó kertben pedig a nyírt gyeppel és az idős fák gondozása ajánlott. Ha van tornáca a háznak, és a tulajdonos nem sajnálja eltakarni a faragásokat, akkor ajánljuk futó növények, különösen szőlő ültetését a tornác lábához.

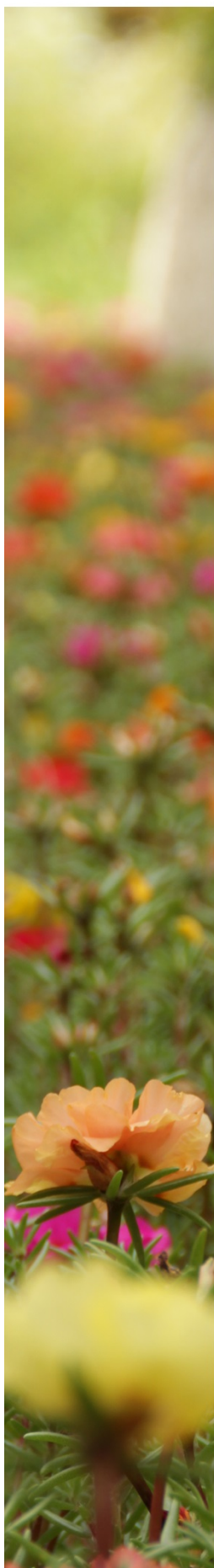
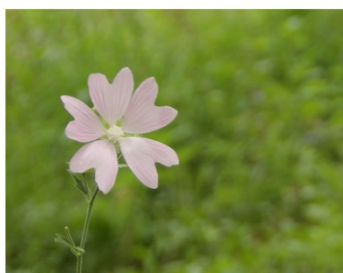
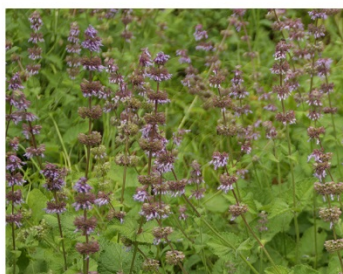
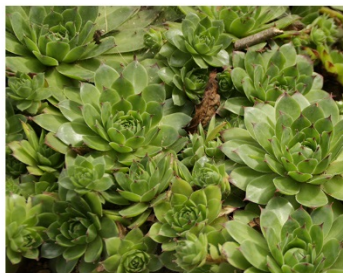
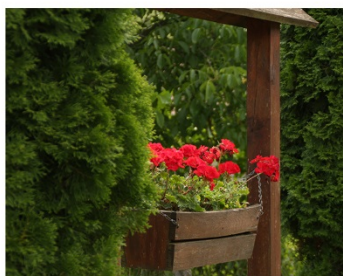
Növények

Növények a kert csodái. Színesek, illatosak és szinte egész évben megörvendeztetik a kert tulajdonosait. A növények hálásak, meghálálják a törődést, a gondoskodást, és cserébe ellátnak minket szemet gyönyörködtető látvánnyal, ínycsiklandó terméssel.

A településen járva látszik, milyen növények érzik jól magukat, és mik jellemzők a falu egészére. Teresztenye esetében számos jó növénnyel találkozhatunk, amik további telepítésével üdeséget adhatunk az utcáknak.

Egy virág bájos, két virág kedves, sok virág döbbenetes hatást tud elérni, ezért javaslatunkban a közterekre vonatkozóan tömeges ültetést ajánlunk. Ezt legkönnyebb évelőkkel vagy magról vetett virágokkal lehet megtenni. Ajánlott virágok:

- menyecskeszem / *Coreopsis laciniata*, *C. tinctoria*
- borzas kúpvirág / *Rudbeckia hirta* 'Glória', 'Napfény'
- díszgyertya / *Gaura lindheimeri* 'Gambit White', 'Siskiyou Pink'
- pillangóvirág / *Cosmos bipinnatus*
- körömvirág / *Calendula officinalis*
- porcsin rózsza / *Portulaca grandiflora*

A fák az utca és a település ruhái. Ha felülről ránézünk egy falura, meglepően sok zöld felületet, és ezen belül sok lombot látunk. A hagyományos faluképhez hozzátartoznak az idős lombos fák, és a girbe-gurba gyümölcsfák.

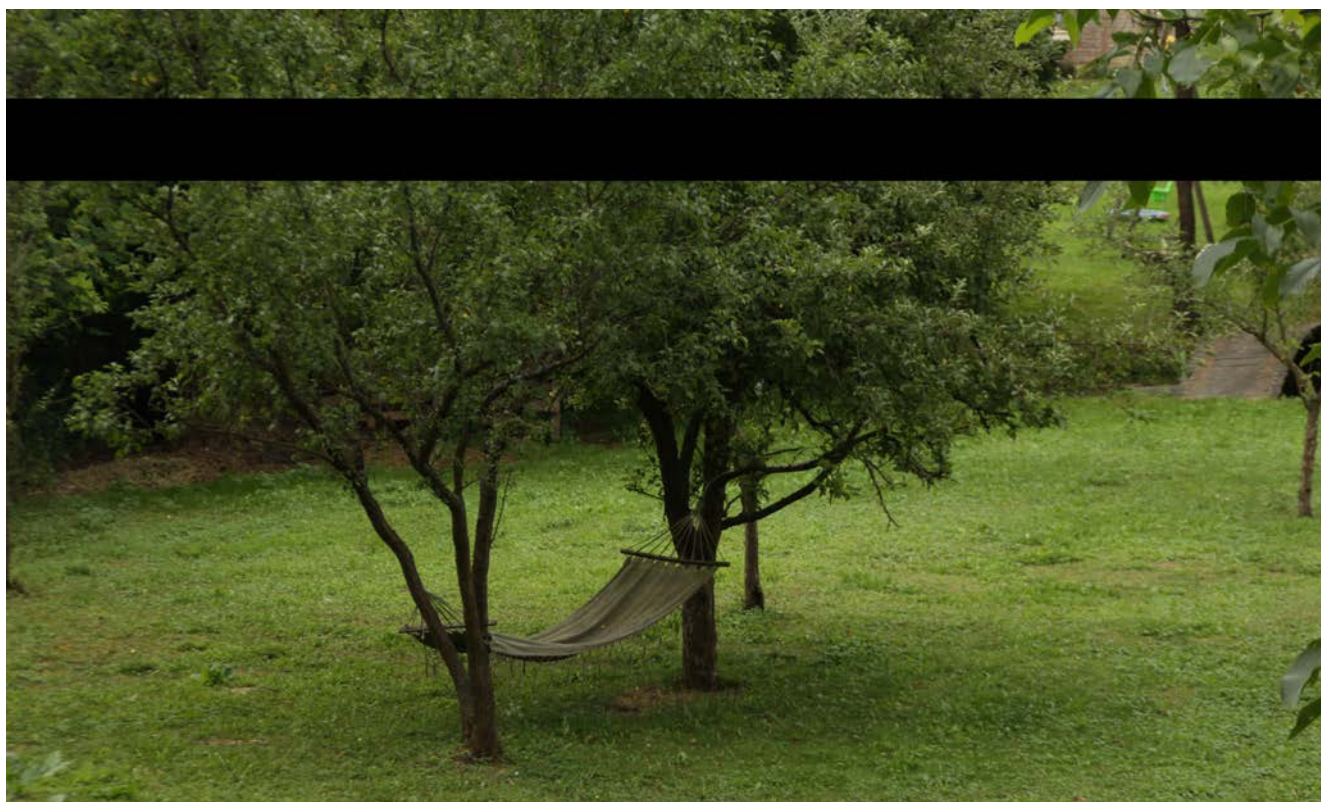
Egy idős fa értéke abban rejlik, hogy 100 év alatt számtalan hatás érte, számtalan sérülés érte, mégis áll, terem és árnyékot ad. Minden meglévő, idős fát meg kell becsülni a faluban, kiemelt figyelmet érdemel a templom előtt álló hársfa, illetve a főutcán álló példányok.

Teresztenye központjában, ha fásításra kerül sor a következő fajokat ajánljuk ültetésre:

- birsalma / *Cydonia oblonga*
- helyi szilva fajták / *Prunus domestica ssp.*
- húsos som / *Cornus mas*
- kislevelű hárs / *Tilia cordata*, *T. cordata* 'Debrecen'
- nagylevelű hárs / *Tilia platyphyllos* 'Pannónia'
- mezei juhar / *Acer campestre*
- fehér fűz / *Salix alba* (akár fűzépítmény formájában is)
- kecskefűz / *Salix caprea* (akár fűzépítmény formájában is)

A belterületen kívül eső zöldfelületeken is szükség van a fákra, akár egyedül akár ligetben állva. Értékként tartjuk számon a réteken, legelőkön, kaszálókon álló hagyásfák, mert árnyékot és élőhelyet jelentenek a határban. A leggyakoribb hagyásfafajok:

- egybibés galagonya / *Crataegus monogyna*
- vadkörte / *Pyrus pyraeaster*
- mezei juhar / *Acer campestre*
- vénic szil / *Ulmus laevigata*

Tornácok

A hagyományos magyar lakóház leglátványosabb építészeti eleme a tornác, aminek Teresztyenyén is szép példái találhatóak. A tornác a zárt lakótereket kiegészítő, közlekedésre, tárolásra, esetleg munkavégzésre használt fedett-nyitott tér. A forró nyári napot leárnyékolja, de az alacsony téli napsugarakat beengedi.

Funkcionális indokoltsága mellett díszíti a házat, a család vagyoni helyzetének jelölésére is szolgál.

A teresztyenyei tornác oszlopainak anyaga lehet kő, téglá vagy fa, vagy ezek együttesen. Az oszlopokat alul kő mellvéd vagy fűrészelt díszes deszkamellvéd, felül gerendás áthidalás vagy falazott ívek kapcsolják össze. A deszkákat egyszerű páccal, kencével kenhették, színük szinte mindig öregbarna.

Teresztyenye egyes épületein jellemző a rizalit szerű tornáckiugró építése. Helyi jellegzetesség, hogy a tornác alá pincelejáró kerül, így a tornác fölötti mennyezet nádazott-vakolt, vagy deszkázott, jellemező a tornác hosszán végigfutó deszkázat alsó takaróléccel.

A régi tornácokat helyre kell állítani! A rekonstrukciónál ügyelni kell az egykori szerkezeti illesztésre, a pótlások pontos cseréjére, mindehhez rajzoljuk meg a pontos sablont. Festést csak favédő sötétbarna pácot (paliszander) használunk, esetleg lenolajos kenést, a többit bízzuk a nap barnító ibolyántúli sugárzására.

Új tornác építésénél – hasonlóan a ház többi díszítő eleméhez – gondos tervezést és visszafogottságot javaslunk. A díszítő motívumok másolása nem garantálja a sikert, szükséges a megfelelő arányrendszer, a jó szerkezeti kialakítás megtervezése, amihez szakember bevonását javasoljuk.

Teresztenyén szép régi nyílászárókat találunk, amik az korabeli asztalosmesterek remekei.

A 20 század fordulójától általánosan elterjedtek az 1:2 arányú, cca 1×2 m-es, alul felnyíló, felül bukószárnyas három vagy hatszemes, kettős gerébtokos ablakok. Az ettől korábbi nyílászárók kisebbek. A 20 század második felétől megjelennek a háromosztatú „tüzépes” ablakok

Az ajtók a lakórészen felül ablakosak, a külső, gyakran kétszárnyú köpenyajtókon ablak nincs. Minden ajtó jellemzője, hogy filungosak, azaz betétesen kazettásak, a betéteken gondosan profilgyaluvál megmunkált szegéllyel.

Felújításnál javasolt a régi nyílászárók megtartása, asztalos felújítása. A korszerű hőszigetelt üvegezések fogadásához nagyobb tokprofilszélesség kell, ezért ha szükséges hőszigetelt üvegezés, az a belső szárnyra kerüljön, ami az utcáról nem látszó.

Újépítésű ház esetén a homlokzati arányoknak, a nyílások arányrendszerének, osztásrendjének megtartása javasolt. A környékünkön létezik olyan asztalosműhely, ahol a régi nyílászárók szerkezeteivel azonos, de hőszigetelt új nyílászárókat tudnak gyártani. Műanyag nyílászárók nem ajánlottak, a hagyományos utcaképet megtörik

Homlokzatok

A két háború közötti időszakot pillanatfelvételnél használva, látunk még a 19. század végéről, a 20. század elejéről származó oromfalas épületeket, kontyolt tetővel rendelkező és vízvetőkonyos-füstlyukas házakat, amelyeknél a kőművesnek már jóval kisebb felülete maradt a vakolatdíszek használatára, mint az orommezős házaknál.

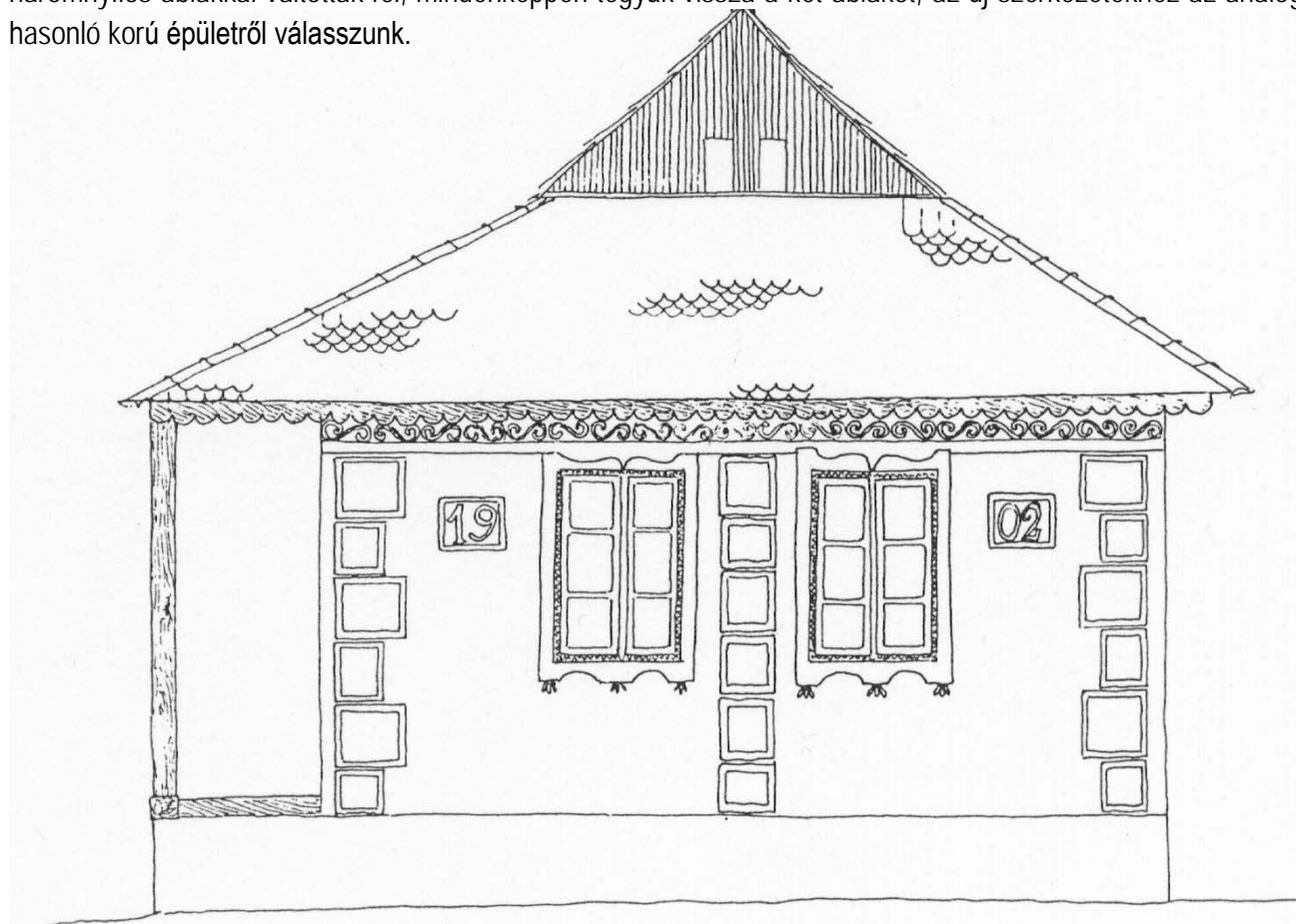
Általános megoldás a szimmetrikus vakolatdísz-elrendezés, a padlás szellőzését szolgáló kis ablak, a faablakot keretező motívumok használata.

Az oromfallal rendelkező épületek főhomlokzatát tagozatos övpárkány osztja ketté, melyen cserépsor is helyet foglal, ez védi a homlokzat alsó részét az esőtől.

A leggyakrabban alkalmazott motívumok a liliom, levélcsozor, önálló levél, mindezek egyedül vagy díszes keretbe foglalva. Az egész övezetre szolid, pasztell színek (fehér, sárga, szürke, halvány kék) alkalmazása jellemző, fehér háttérrel. Egy-egy házon címer is megjelenik, ami a módosabb családok kiváltsága volt akkoriban. A függőleges osztás az úri kastélyok oszlopaikat idézi (pilasztér), melyek végén oszlopfők díszelnek. Az idő előrehaladtával, a először a követ imitáló díszítések (kváderek) jelennek meg, majd a 20. század második felében már a geometrikusabb díszítés tör előtérbe.

Újépítésű ház esetén a homlokzati arányok megtartása szinte kötelező feladat egy ilyen zárt, karakteres településen, mint Teresztenye.

Amennyiben a homlokzat megújításra kerül, és korábban az épületen a két hagyományos ablakot egyetlen háromnyílós ablakkal váltották fel, mindenképpen tegyünk vissza a két ablakot, az új szerkezetekhez az analógiát hasonló korú épületről válasszunk.

Gazdasági épületek

A gazdasági épületek, avagy hagyományos értelemben a csűr vagy pajta, a magyar népi életben elterjedt mezőgazdasági folyamatok utómunkáinak színtere, illetve másodlagos funkcióként a takarmány tárolására alkalmas hely. Elsősorban a dombvidékeken terjedt el, ahol a kellő csapadékmennyiség lehetővé tette különböző gabonafélék termesztését, de szárazabb területeken is megmutatkozik, mint például az Alföld vagy a Kisalföld egyes részei. Jellemzően a szálás gabona kézi cséplésének folyamata zajlott ebben a térben. A gépi cséplés elterjedése ugyan kiszorította a kézi gyakorlatot, viszont a csűrök jelentőségéből nem vett el, többnyire csak szerepek cserélődtek. Továbbra is helyet adott a szalastakarmány tárolására.

A csűrök általában a lakóépületek mögött elkülönítve kaptak helyet a kert és az udvar között. Építőanyaga legtöbbször fa vagy az épülettel egyenértékű felmenő fal, azonban magasabbra és szélesebbre építették, mint a lakóházakat. Alaprajzilag kettő illetve három részre tagolható. A csűrfiók a takarmány és szálás gabona tárolására alkalmas, általában oldalt helyezkedik el. A behajtó más néven piac vagy szérű a közlekedést biztosítja, amely egyben munkatér is. Valamint a pelyvás, amely a gabonafélék takarmánynak szánt kalászmardványának tárolására való.

Kutak

A kutak rendeltetésüknek megfelelően talajvizek, illetve mélyégi vizek gyűjtésére szolgáló építmények. Víznyerés szempontjából nélkülözhetetlennek számított a magyar népi építészetben, hiszen a jószágok mellett ivóvizet biztosított a lakosság számára is. Leginkább vidéken terjedt el, jellemzően a falu határában, mint közös használatú gémeskutak, illetve magánportákon.

A gémeskutak méretét nagyban befolyásolta emelési magasságuk. Részzeit tekintve megemlítjük a kútgyödröt, amelynek kikövezett majd döngölt oldalfala a fő vízadó rétegig lenyúlt. A földbe mélyesztett, általában élő fából készült *ágas* csapolt végében egyensúlyozott a kétkarú emelő, más néven *gém*. Kapcsolatukat vastengely biztosította. A gém feladata a kútgyödréből való víz kinyerése, végére erősített vödörtartó rúd ún. *ostor* segítségével. A vödör egyensúlyozását a kar másik végén lévő kő vagy fatuskó biztosította.

A korszerűbbnek számító kávas kutak funkciója mellett, az esztétikai igény is szerepet kapott. Formájuk változatos, legtöbbször a helyi mesteremberek fantáziájától függ. Tetejét zsindellyel, cseréppel vagy bádoggal borították.

Falazati anyagok

A falszerkezetek sokfélesége a magyar építészetben részben történeti fejlődés eredménye, részben a helyben elérhető építőanyagokból eredő kényszerhelyzet folyománya.

Teresztenyén a mai napig megmaradtak az ősi szerkezetnek számító favázás falak szép példái. Ezeknél a talpas keretvázás faszerkezet közé vázkitöltésként tapasztott sövény (patics), vályogtégla vagy lécek közötti vályogtömés kerül. Ezek a kőalapra épített talpas-vázás szerkezetek szinte kizárólag 19. századi épületek, s ezért meglehetősen ritkák, ezért nagy értéket képviselnek, megőrzésük különösen indokolt.

A teresztenyei lakóházak többségére a vályogtéglafal, kőfal a jellemző. A kőfal anyagát a falu határában fejtett üledékes kőzetek adják, főként mészkő és sifer (agyagpala, homokkő). A köveket igyekeztek laposra hasítani, hogy a fal sorosan rakható legyen. A teherhordó falak átlagos vastagsága 60–80 cm, a belső falaké hasonlóképp.

A falazat kötőanyaga a régebbi épületeken sár vagy pelyvával kevert sár, csak később jelenik meg a mészhabarcs, és a cementes mészhabarcs használata. A nyílászárókat felülről kőből vagy téglából rakott teherhárító ívek zárják le.

Ugyanazon épületen többféle falazóanyag is jelen lehet, ez lehet az építéskor is így, de lehet a későbbi bővítés, átalakítás jele is.

Épületbontásnál érdemes a bontott anyagokat újra felhasználni, főleg a helyi követ, ami más anyagokkal nem pótolható. (Rendkívül ellentmondásos, amikor a természetesség érzetét szeretnénk kelteni több ezer km-ről behozott kínai kőanyaggal.)

Új építéseknel természetesen megkerülhetetlen korszerű kerámia termékek használata.

A környezettudatos modern építészet újra felfedezte a vályogtégla, illetve a favázás, vályogtégla vázkitöltésű falelőnyeit, egyszintes épületeknél az 50–60 cm-es vályogtégla fal sem esztétikai, sem szerkezeti kifogás alá nem esik, ha vályogépítés alapelveit betartják. (Szilárd alap, vízmentes hely, szigetelés, rendszeres karbantartás és használat.) Hőszigetelés, hőszabályozás nem kell, helyi gyártása energiatakarékos és munkaalkalmat is jelenthet.

A kőfal hagyományos ugyan, de rossz hőszigetelő képessége miatt fűtött épületekhez nem javasolt használata, annál inkább fűtetlen tárolóépületekhez, támfalakhoz.

Részletek

A múlt század elejét idéző felújított kutak a porták díszei. Igényes mesterremek, melyek egy letűnt nemzedék hétköznapijaira emlékeztetnek.

Méltósággal öregedő cserépfedés, alatta patinás régi ház. A cserepeslemez soha nem fog így kinézni 70-100 év távlatából.

Franciafedés, egy korszak néma tanúja. Egyszerűsége, szürkesége okán ma már nem igazán népszerű.

Érdemes megfigyelni a régi házak faragott díszítéseit. Első ránézésre jelentéktelen elemek tele vannak végtelenségig kidolgozott, csodálatos részletekkel, mint egy mives bádogdász, vagy egy szép kémény.

Mai példák

Minden újítás, szín és helyreállított elem azt jelenti a faluban, hogy itt élet van. Az ilyen beavatkozásokat az illeszkedés jegyében kell tenni, figyelembe véve a közvetlen környezetet és a hasonló példákat a településen. Egy oromdíz, egy kerítés vagy homlokzat felújítása kiváló minőségben, dicséretre méltó munka és tisztelgés a múlt előtt. Így van esélye megmaradni a 19-20. századi utcaképnek, ha apránként, de odafigyelünk, hogyan válhatna egy-egy új elem a régi, teljes egészévé válni.

Amennyiben figyelembe vesszük az illeszkedés szabályait, a tervezés során megismerjük a falu színvilágát, épületeinek jellemző tömegét, arányait, akkor az új építésű házak is e harmonikus egész részévé válnak. Jó érzés egy olyan utcaképet látni, melyben régi, új és felújított házak egységes hangulatot árasztanak.

Jelen fejezetben szeretnénk a településen megtalálható főbb háztípusokra vonatkozó felújítási példákat bemutatni, illetve mutatunk néhány új építésű házat is, melyek tömegformálásuk, anyaghasználatuk miatt szintén pozitív előképek lehetnek egy esetleges új építésnél.

Parasztházak

Az alábbi képeken néhány jó példa látható parasztházak korszerűsítésére, felújítására. A felújítás általában külső-belső helyreállítást jelent, energetikai korszerűsítés nélkül. Alapvető fontosságú az eredeti épületeken sokszor hiányzó ereszcsonnak megépítése, valamint ezekhez kapcsolódóan a csapadékvíz elvezetése – lehető legtávolabb a lábazattól. Mivel e házak lábazata a tornáccal védett falszakasz kivételével csapadéknak erősen kitett, javasolt kifejezetten e célra gyártott lábazati alapvakolat, valamint lábazati színvakolat alkalmazása. Amennyiben lehetséges, parasztházaknál kerüljük a műgyanta bázisú vakolatokat.

Láthatjuk, hogy kis odafigyeléssel, az eredeti állapot helyreállítását szem előtt tartva e házak újra száz évvel ezelőtti pompájukban tündökölnék. Amennyiben a fehéren kívül több színre vágyunk, nézzünk körül falunkban, valamint a környező községekben! Nyitott szemmel járva észrevevessük, hogy a '30-as években divat volt színes vakolatú házakat építeni. E házak színvilágából, vakolatmintáiból bátran meríthetünk a felújításhoz, azonban tartsuk szem előtt azt is, hogy a harsányabb színekkel visszafogottan kell bánni, különben az összehatás giccsessé válik.

Végül a két utolsó képen két, energetikailag is korszerűsített parasztház látható. Jó példa ez arra, hogy a feladat bár nehéz, nem megoldhatatlan. Külön dicséretet érdemel, hogy a felújítás során a településen fellelhető régi épületek színvilágából merítettek, valamint, hogy a vakolatdíszek alkalmazása során sem szakadtak el a faluban kialakult évszázados mintáktól. Javasoljuk, hogy parasztház korszerűsítéséhez mindenképp kérje építész segítségét!

Kockaházak

Az alábbi képeken néhány jó példa látható kockaházak korszerűsítésére, felújítására.

Figyelmet érdemel az itt látható ház ereszképzése, mely az utca felől árnyékol, míg a kert felől előtetőként funkcionál. Ettől a gesztustól az épület egyszerre izgalmas és modern.

Az eredeti vakolatdíszekből ihletet merítő hőszigetelt homlokzat korszerű, mégis magán hordozza az építés korának gondolkozásmódját, ízlésvilágát. Láthatjuk, hogy a visszafogott színezés néhány harsány vakolatcsíkkal is harmonikus marad, az ehhez illő csatornák és lefolyócsövek pedig erősítik az összhatást.

Szintén egy visszafogott színvilágú felújítás óvatos ablakkeretezéssel.

Az ablaksáv határozott kiemelése is jó eszköz a formai monotonitás megbontására. E háznál is dicséretet érdemel a színek harmóniája. Mint láthatjuk, a bemutatott háznak közös eleme a visszafogott színhasználat, az épülettömeg megtartása, esetleg óvatos bővítése.

Az egyhangú színezés redőnnyel is feldobható-bár építészetileg nem a legjobb út. Mégis példaértékű, hogy ez a ház is egységes koncepció alapján, harmonikus, korunk modernizáló ízlésvilágát tükröző homlokzatot kapott.

Új építés

Az egyik legnagyobb kihívás a tervező és az építetők számára, hogy a megálmodott új épület úgy töltsen be a XXI. századi ember igényei által meghatározott funkciók térbeli igényeit, hogy közben szellemiségében, arculatában illeszkedjen az építésnek helyt adó faluba.

Meglátásunk szerint ez az illeszkedés két elemen áll, vagy bukik. Első a tömegformálás: az épület tagoltsága, gerincmagassága, ereszmagassága, tetőhajlása hasonul-e a környezetéhez, vagy sem. Második az anyaghasználat: az épület homlokzatain megjelenő színek, textúrák fellelhetők-e a környezetében?

Amennyiben e két kérdésre igennel válaszolunk, épületünk jó eséllyel bele illik a faluképbe. Amennyiben valamelyik pontnak nem felelünk meg, gondoljuk át, tudunk-e ezen változtatni. Mi az a funkció, elképzelés, ami miatt fel akarjuk áldozni az illeszkedést.

Az itt bemutatott példák mindegyikében közös, hogy a falu szín- és formavilágából merítenek, valamint tömegükben a falusi házak méreteihez illeszkednek. Figyeljük meg az épületek visszafogott méretrendjét, a tömör felületek és a nyílások arányait! Ezek minden szónál erősebben mesélnek a tervezéshez, az építési helyhez való hozzáállásról.

Külön szeretnénk kiemelni, hogy a visszafogott színhasználat és tömegformálás semmit nem von le a belső terek használhatóságából. Az itt bemutatott megépült és épülő házak mindegyike korszerű, a jelen igényeinek megfelelően használható.

Bár e könyv gondolatai, képei csak ajánlások, azonban a településképi védelmi rendelet már kötelez a faluban elfogadott irányelvek betartására, így mindenképp ismerjék meg az építés szabályait, mielőtt belevágnak életük nagy projektjébe!

Reklámhordozók

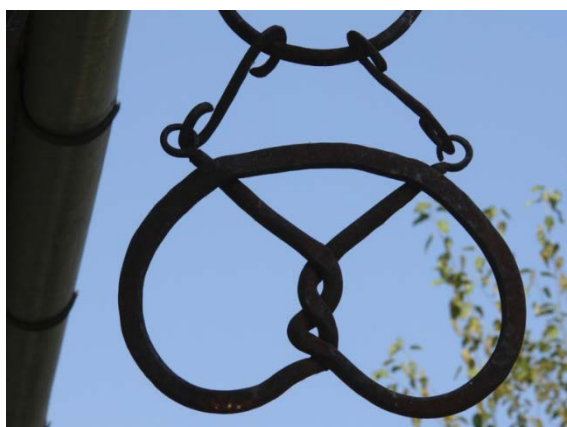
A településkép formálása nem merül ki az épületek vagy a növényzet megfelelő kialakításában. A kedvező utcakép eléréséhez nagy hangsúlyt kell fektetni a hirdetőablák, reklámfelületek, cégérek és egyéb információs felületek formálására. Üzletünk vagy szolgáltatásunk népszerűsítésére kiváló lehetőséget nyújt az épület jellemzőihez illeszkedő formában megfogalmazott cégér, cégtábla. Üzletfelirat esetén a térbeli betűk plasztikussága önmagában is figyelemfelkeltő, ezért nincs szüksége (egyéb erőteljes elem alkalmazására).

Reklámozás céljára kizárólag az önkormányzat által rendeletben meghatározott utcabútorok használhatók fel.

Cégérek, üzletfeliratok és reklámhordozók kialakítása során fontos, hogy anyagukban, színeikben, méretükben illeszkedjenek az épülethez. A finoman megvilágított felület kedvező, de a világító, villózó fények zavaró hatásúak, ezért kerülni kell azokat.

Új cégér, reklámtábla készítésekor először tájékozódjunk a helyi előírásokról, illetve nézzünk szét a faluban, hogy milyen méretű, stílusú reklámhordozók vannak használatban. Igyekezzünk az anyag és a színválasztáskor szem előtt tartani, hogy a reklámhordozónak illeszkednie kell a hirdetett szolgáltatáshoz, a hordozó épülethez, valamint a falunk arculatához is.

Javasoljuk, hogy cégér, reklámtábla készítésekor keressenek fel reklámgrafikus, vagy arculattervező szakembert, illetve konzultáljanak a települési főépítéssel!

Műszaki berendezések

Korunk emberének vitathatalan igénye a komfortos életforma, ami bizonyos épületen megjelenő gépészeti és elektromos berendezések, felépítmények telepítését vonja maga után: antenna, szerelt kémény, riasztó berendezés, napelem, napkollektor stb.

Amennyire lehet ezeket úgy kell elhelyezni, hogy az utcaképet ne befolyásolják, inkább a hátsó kert felé, vagy a melléképületekre. Ha beépítésük elkerülhetetlenek, lehetőleg ne az épület kiemelt pontjára kerüljenek.

Energiatudatos életmódunk egyik segédeszköze lehet a napelem, napkollektor. Elhelyezése során az energiatermelés szempontjából ideális tetősík kiválasztásánál mérlegelni kell annak utcaképi hatásait is. Utcafronti síkra napelemet, napkollektort ne helyezzünk el. A napelemek kiosztását szimmetrikusan, egységesen végezzük.

Jó példa a fenti képen látható elhelyezés, amikor az épület udvar felőli tetőfelületére, illetve a mögötte megépült melléképület tetejére kerültek a napelemek.

Napjainkban növekszik az igény a kellemesebb hőmérsékletű házbelső megteremtése iránt. Ennek egyik lehetséges eszköze klímaberendezés beépítése. A beltéri egységek számtalan kialakításban kaphatók, szinte bármely stílusú enteriőrbe illeszkednek. Azonban a kültéri egységekről ez nem mondható el, típustól függetlenül méretesek, zajosak, egyáltalán nem díszeli az épület homlokzatának, sem a kertünknek. A telepítés során legyünk figyelemmel arra, hogy a kültéri egység utcai és szomszéd oldali homlokzatra nem kerülhet.

A legideálisabb, ha a hátsókert irányába takartan helyezzük el. A földre telepített kültéri klíma egység könnyen eltakarható elé ültetett örökzöld növényzettel vagy esztétikus udvari bútorral. Az épülettől távolabb telepített egység akár kis kerti építménynek is álcázható.

Utcák

Egy település megjelenése nem függetleníthető az épületektől, de még meghatározóbbak az utcák, terek, parkok és köztertek, melyek a falu közösségi felületei. Akkor tűnik egészségnek egy utcakép, ha rendezett. Ennek eszköze az árok rendbetétele (legyen szó akár gypes, akár betonozott árokról), a nyírt gyepfelületek, az ápoltt fák, fasorok, a virágokkal díszített közterek és az egységes utcabútor használat. Különösen fontosak a növényes egy olyan utca esetében ahol komoly forgalom jelent terhelést, és zajt a mindennapokban. Ennek ellensúlyozására virágosak előkertek és fásított köztereket javasolt kialakítani.

Méretéből és eszmei értékéből adódóan is az egyik legfontosabb épület a településen a templom, ezért megérdemel egy olyan előteret, ami tükrözi a státuszát, hívogató és a minőséget hordozza. Dombtetőn álló helyzete miatt, aki megérkezik Teresztenyére, biztosan találkozik a templommal egyik vagy másik oldalról. Akkor tekinthető élőnek egy település, ha stabil hívői, közössége és működő temploma van. Az épület környezetének is ezt kell sugallania.

Egy látványt harmonikusnak érzünk, ha könnyen átlátható, ezért az utcákon a különböző felületeket érdemes határozott vonalak mentén elválasztani, például az útnak szegélyt adni, a gyepet a saját területén belül tartani, sövényrel segíteni az utósokat, gyalogosokat az úttestérezékelésében, illetve az utca épségét védő árkot működésének megfelelően, tisztán tartani.

Vonalas elemként érzékeljük a fasorokat is, mely esztétikai élményt és árnyékot is ad. Ahol lehetőség van utcafásítást elindítani, ott ajánlott egy-egy utcának arcot adni gyümölcsfák, dísfák ültetésével, egységes koncepció mentén. Ügyelni kell azonban a közművektől és a burkolt felületektől való távolságra, mert a fák gyökere megsérülhet és kárt is okozhat egyszerre. Légvezeték alá kis növésű, gömb koronájú fát ajánlott ültetni, de jobb teljesen szabad őrsvényű helyen telepíteni egy-egy példányt.

Hosszútávon az utcaképet zavaró, kusza légkábeleket földkábelre javasolt cserélni, melynek első lépése lehet, hogy az ingatlanok bekötése már felszín alatt történik. Egy-egy ízléses kandeláber (meleg fényű, az ANP javaslata alapján lefelé világító, ernyős fényforrás alkalmazása ajánlott az élővilág védelmében) is segíthet az utca vagy tér összképén.

Az utak mentén elhelyezett berendezések, például információs táblák, hulladékgyűjtők, utcabútorok megjelenésükben illeszkedjenek egymáshoz, a település általános arculatához. A buszmegálló kialakítás szintén illeszkedjen az utcaképbe, az egyéb környezet architektúra elemekhez és növényekhez. A nem használt, esetleg romos megjelenésű közterületi elemeket javasolt elbontani, helyüket rendezni.

Gyepes, betonozott és köves árkot is találunk a településen, mint lineáris elem szembeötlő része az utcának, és működés szempontjából a tisztított, nyírt árkok szinte kötelező. Ökológiai szempontból a gyepes árkok ajánlottak, mert lehetővé teszik a víz közvetlen a talajba jutását.

Közterek

A település ritmusát adják a finoman formált terek, teresedések, utcák találkozásánál kialakult zöldfelületek, melyek sűrűsége a falu élhetőségének is indikátora.

Az egyik leginkább használt közösségi zöldfelületnek a játszóterek minősülnek. Fontos, hogy a lakóterületektől gyalogosan megközelíthető távolságban legyen olyan – mind anyaghasználatában, mind formavilágában – minőségi játszótér, ahol nemcsak a gyermekek, de a rájuk felügyelő szülők, nagyszülők is kellemes pihenő környezetben lehetnek. A játszóterek esetében is ügyeljünk a napos és árnyékos területek létrehozására, itt is alkalmazhatunk magas esztétikai értékű virágzó díszfákat, cserjéket is.

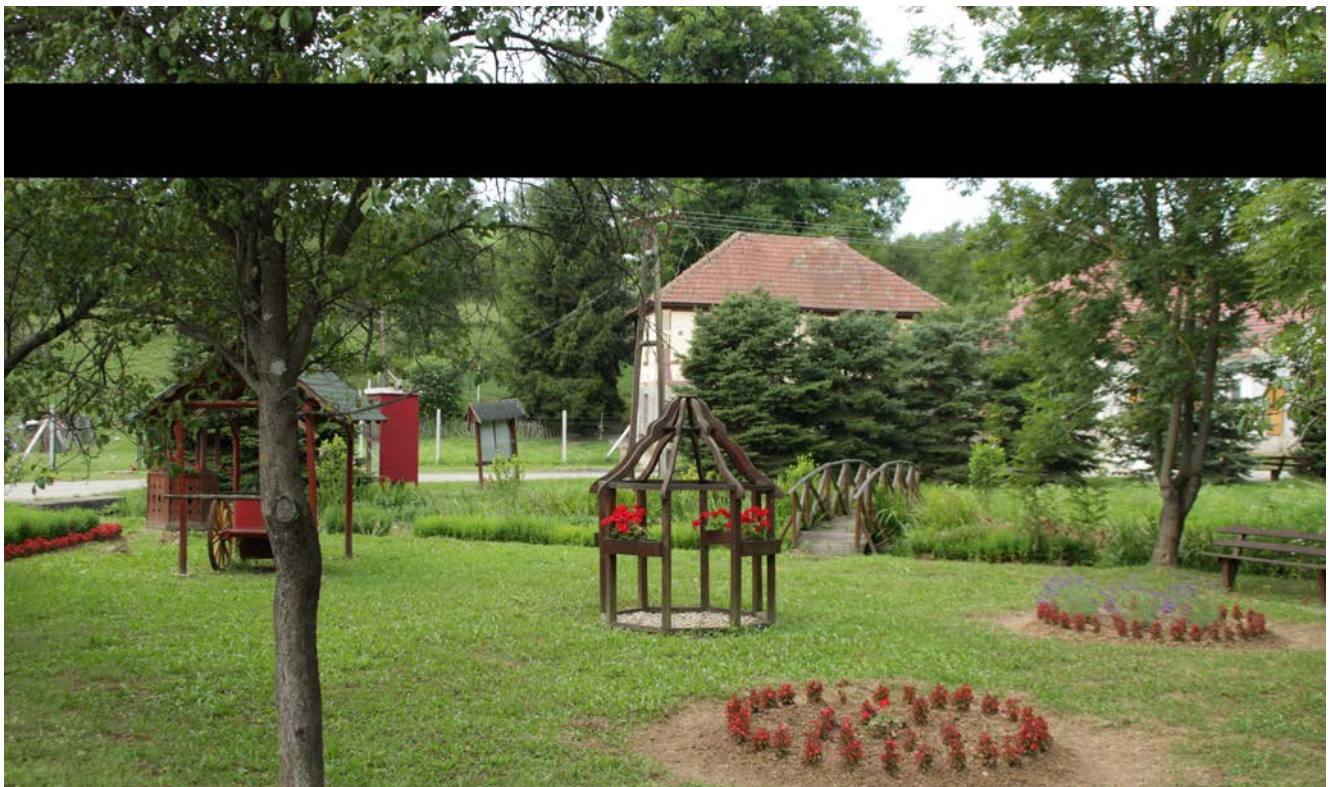
A településkapu az, amivel az érkező először találkozik a távoli falukép után, ezért meghatározó eleme az első benyomásnak, mi várja a látogatót a falu szélén. A virágos ágyás az egyik legalkalmasabb eszköze az üdvözlésnek, és színfoltja a falu zöldfelületeinek. A régi települések egy vagy egy pár szép, nagyra növő, karakteres fával jelezték a lakott terület kezdetét mindkét oldalon. Ezt a gesztust a 21. században is megőrzésre érdemesnek tartjuk, ezért javasolt kép szép, településkaput jelző példány ültetése.

A buszmegállók olyan pontok egy településen, melyet az is lát, aki itt lakik, és az is, aki csak átutazik. Éppen ezért a buszmegálló elsődleges elem a település megítélésében, kialakítása tehát igényes kell legyen, illeszkedjen a településképhez, időtálló anyagokból épüljön meg, és nem mellesleg alkalmas kell legyen a várakozásra, fontos, hogy eső- és szél ellen védjen. Ajánlott anyagok: vakolt oszlop, agyag cserép, sötétre pácolt fa. Igaz ez a település egyéb köztéri berendezéseire is, legyen az pad, hulladéktároló vagy világító test.

A település zöldfelületi rendszere mindig fejleszhető, akár az utcák zöldfelületét, akár a terek hálózatát nézzük. A fejlesztés egyik eleme lehet a templom és a Deák Ferenc utca által közrezárt zöldfelület,

Emlékművek jelzik a település hajlandóságát az emlékezetre és nyitottságot a múlt felé. Bódvarákó emlékműve arról tanúskodik, hogy a falu tiszteli a múlt hőseit, és a jelen részévé teszi azáltal, hogy a köztereken felújított vagy új emlékműveket állít

A burkolt közterek, esetleg egy-egy műalkotás körüli burkolt kis terek, és egyéb gyalogos terek esetében is fontos, hogy a burkolat illeszkedjen a környező településképhez. A hagyományos szürke térburkolat mellett bátran alkalmazzunk antracit színt, vagy esetleg melegebb színárnyalatokat, például homokszínt, mellyel kellemesebb, meghittebb hangulatú tereket teremthetünk. Kerüljük az egybefüggő nagy burkolt felületeket, fákkal, cserjefoltokkal, virágágyásokkal, esetleg gyepterületekkel tegyük változatossá és kellemesebb mikroklimájúvá a területet. A terekre kihelyezett környezet architektúra elemek, berendezések illeszkedjenek egymáshoz és a település többi részén található utcabútorokhoz. A pihenő padokat árnyékos, félárnyékos helyre tegyük, a legkellemesebb a laza (áttört fényhatást eredményező) lombkoronájú fák alatt pihenni, de alkalmazhatunk stabil szerkezettel megépített köztéri árnyékolókat is, például virágos növényvel befuttatott pergolát.

Mezőgazdasági terület

A mezőgazdasági területek rendeltetése, hogy a falu lakosainak termőföldet biztosítson. Alapvetően a falu határában meghatározó, közös elfoglaltságra alkalmas zöldfelület. Tavasszal virágával örömet, nyáron lombjával árnyat, ősszel termésével okoz örömet a lakosoknak. A lakott területen kívüli ültetvények a tájművelés szép példái, az arra járókban is felébresztik a vágyat a földdel való kapcsolatra. Arra biztatjuk a települést, hogy osszon vetőmagot, szorgalmazza a földek művelését, és biztosítson lehetőséget a belterületen kívül is gazdálkodásra. A talaj minőségétől függően érdemes magaságysoka kialakítani, melyhez csupán néhány deszkára van szükség. A leghálásabb haszonnövények:

- lóbab
- futóbab
- krumpli
- mángold/spenót
- retek
- sárga/fehérrépa
- zöldborsó
- saláta
- cukkini / tök

Külterületi egységek

Teresztenye belterületén kívül is számos olyan helyet találunk, ahol élet van. Látszik, hogy használják a tájat, művelik, és élet van benne. Azonban ezekre a részekre is az a szabályozás vonatkozik, ami a falu belső részeire, mert az ide épülő házak is a falu arculatához tartoznak, ezért mind anyaghasználatában, mind stílusában követniük kell a hagyományos falukép előírásait.

Nem épített elem esetében, mint például a bodzaültetvény, javasolt vadálló kerítés létesítése, a növény igényeihez igazodó ültetési távolság, kulturált bejárat, és takart, tájképbe illeszkedő melléképületek, ha vannak. Nem megengedhető színes, idegen anyag használata, ami a szomszédos dombról is látható.

Összegzés

Ha Terezstenye település jövőjét próbáljuk megjósolni, pesszimista és optimista szemüveggel is láthatjuk azt.

Hátrányként könyvelhetjük el, hogy a zsáktelepülés kiesik az országos úthálózat véráramából, hogy épületállományának nagy része megrekedt az ötven évvel ezelőtti szinten, hogy lakói nagyrészt idősek, hogy nincs élet a faluban.

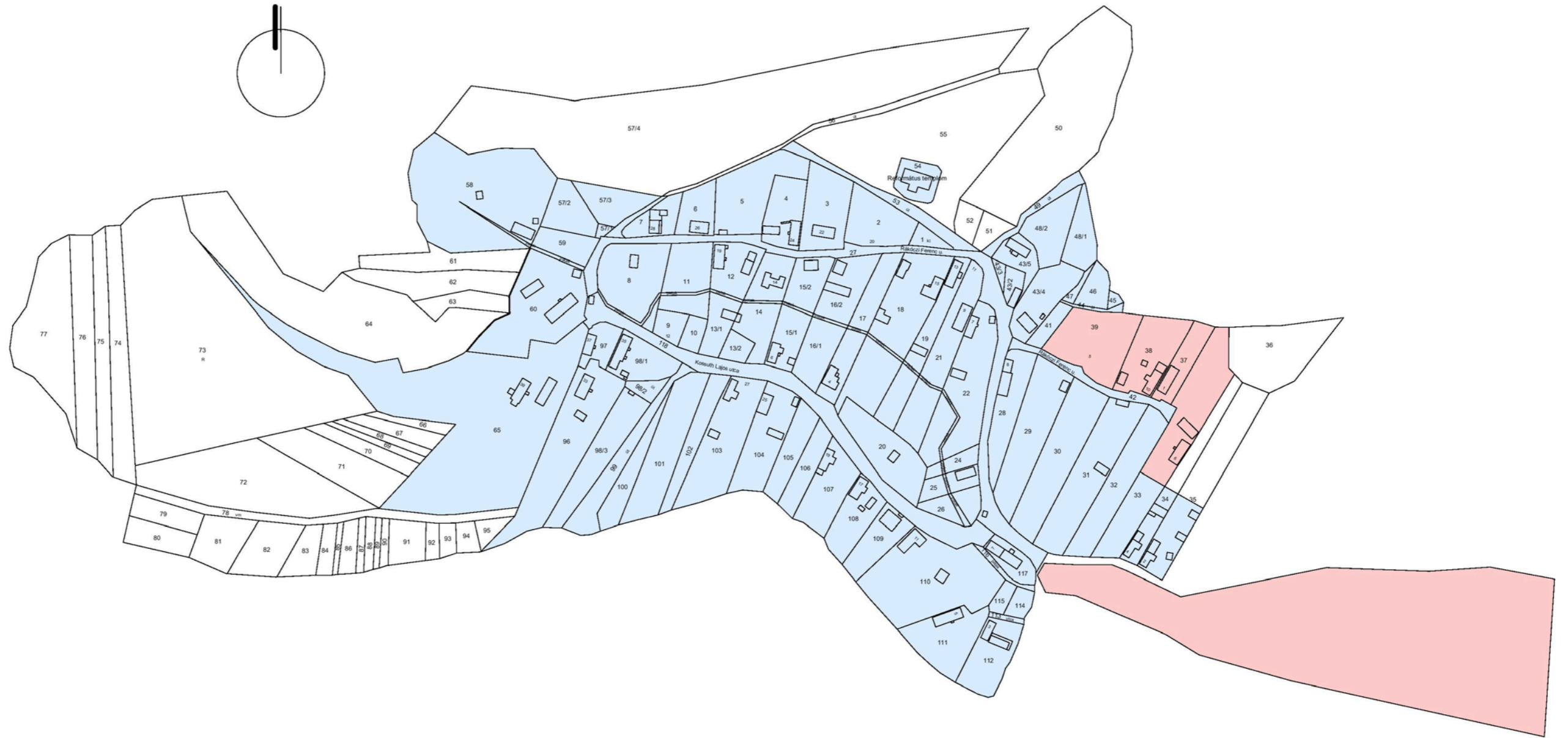
Ugyanezeket a tényeket másként is értelmezhetjük: a falu nyugodt, csendes, tiszta a levegője, a faluképe egységes, falusi turizmusra kiválóan alkalmas, nem épültek tájidegen kockaházak és falura nem való emeletes házak, földjei nem szennyezettek.

Meglátásunk szerint Terezstenye település jövője szempontjából az az alapvető kérdés, hátrányait előnnyé tudja-e kovácsolni? Tud-e vonzó lenni azon fiatalok számára, akik a mostanság megnyíló lakhatási, turisztikai és mezőgazdasági támogatásokat felhasználva jövőjüket egy ilyen településen képzelik el, szívesen részt vesznek képeinek formálásában, jövőjének építésében.

A tenni akarás, a megfelelő környezet, a megfelelő szabályozás, elengedhetetlen, de nem elégséges. Összefogással, az érdekek kölcsönös tiszteletben tartásával vissza kell térni azokhoz az értékekhez, amik a „romlatlan” faluközösségekre voltak jellemzők, mint az önmérséklet, a takarékoságból fakadó fejlesztés, a szolidaritás, az önbecsülés és közbecsület, a valláserkölcs és a hagyománytisztelet.

TERESZTENYE KARAKTERTERÜLETEI

- MŰEMLÉK
- TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ
- ÜDÜLŐ TERÜLET